

Висновок Досвід США демонструє значні результати в напрямі розширення публічного адміністрування, що передбачає лібералізацію державної влади, базується на демократичних засадах і має на увазі партисипативну, партнерську взаємодію між владними структурами на всіх рівнях управління. Під науковими основами публічного адміністрування розуміється комплекс знань про принципи, структуру, органи, функції, методи, форми, техніку, культуру управління та їх закономірності.

Розвиток школи публічного адміністрування в США упродовж останнього десятиліття (2006–2016 рр.) стосуються запровадження нових тенденцій у публічному адмініструванні, нових стилів адміністрування, нового мислення, нових інформаційно-технологічних можливостей, переосмислення вимог до професійних та особистісних якостей публічного службовця, професійної підготовки публічних адміністраторів в університетах.

Література / References

1. Lasswell H. The Decision Process: Seven Categories of Functional Analysis. College Park, –1956.
2. Mattocks C. (2016) New Trends in Public Administration: Reflecting on Challenges and Harnessing Opportunities // *PA TIMES* <http://patimes.org/trends-public-administration-reflecting-challenges-harnessing-opportunities/>
3. Mitchel J., Mitchel W. Policy Analysis and Public Policy: An Introduction to Political Science. – Chicago: Rand McNally and Company, 1969.– 685 p
4. Riggs, Fred W. “Trends in the Comparative Study of Public Administration” *International Review of Administrative Science*, 1962. –Vol. 27(1), 9-15.
5. Svava, James H. “The Myth of the Dichotomy: Complementarity of Politics and Administration in the Past and Future of Public Administration”, *Public Administration Review*, 2001.–61 (2), pp. 176-183
6. Wilson W. The Study of Administration / W. Wilson // *Discipline and History. Political Science in the United States* / J. Farr and R. Seidelman (eds.). – Ann Arbor : APSA, 1993. – 315 p.

Одержано статтю: 12.09.2017

Прийнято до друку: 12.10.2017

УДК 745:373.67(091)

DOI: 10.15330/esu.11.33-39

Василь Кузык,

викладач, Вишнівський коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка, (м.Вишнівка, Україна)

Vasyl Kuzyk,

Teacher, Vyzhnytsky College of Applied Arts named after V. Yu. Shkribliak (Vizhnitsa, Ukraine)

vkuzyk@gmail.com

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ “КРАЄВОГО НАУЧНОГО ЗАКЛАДУ ДЛЯ СТОЛЯРСТВА, ТОКАРСТВА, РІЗЬБАРСТВА І МЕТАЛЕВОЇ ОРНАМЕНТИКИ (ОЗДОБИ)”

ORGANIZATION OF THE EDUCATIONAL PROCESS OF “THE REGIONAL SCIENTIFIC SCHOOL OF CARVING, TURNING AND METAL ORNAMENTIC (OZDOBA)”

Стаття присвячена питанню організації навчального процесу “краєвого научного закладу для столярства, токарства, різьбарства і металевої орнаментики (оздобы)” в 1905-1918рр. В ній характеризується джерельна база з визначеної теми, особлива увага приділяється аналізу звіту краєвого научного закладу для столярства, токарства, різьбарства і металевої орнаментики (оздобы) у м. Вишнівка в 1912-1913. Звіт був складений “управителем закладу” першим директором Ф. Лишовським на основі проведеної інспекції краєвої школи у Вишнівці. В склад інспекції входили: міністерський

інспектор пан К. Ромсторфер, технічний інспектор Е. Колбенгаєр і член відділу краювого Др. Ен Вендер, а також "рахунковий над радник" Марія Штрайт. Також під час навчального року заклад відвідували: "міністр публічних робіт" Єго Ексселенція Др. Оттокар Трка, президент Буковини граф Др. Рудольф Меран, маршалок буковинський барон Др. Александер Гомурзакі, посол сейму і думи державної рицар Микола Василько, члени відділу краювого Є. Пігуляк і

Є. Ляндвер фон Прагенав, староста Др. Лев Єх і архітектор професор Валентий Зайбольд.

Ключові слова: *Буковинська Гуцульщина, Вижниця, народні промисли, краса школа, народні майстри.*

This article is devoted to the organization of the educational process of the Regional school of carving, turning and Metal Ornamentic (Ozdoba) in 1905-1918. It is characterized by a source base on the particular topic, with great attention to the analysis of the Report of the regional scientific institution of carving, turning and Metal Ornamentic (ornamentation) in Vyzhnytsya in 1912-1913. The report was compiled by the by the first director F. Lyshovsky on the basis of the Inspection of the Regional school in Vyzhntsia. The inspection team was consisted of the Minister Inspector Mr. K. Romstorfer, the Technical Inspector E. Kolbenhair and the member of the Regional Department Dr. En Wender, and also "Account over Counselor" Mariann Straith. Also during the school year the institution was visited by the Minister of Public Works, Excellence Dr. Ottokar Trnka, President of Bukovina the Count Dr. Rudolf Meran, Marshalok-Bukovinian Baron Dr. Alexander Gomurzaki, Ambassador of the Sejm and the Duma of the State Knight Nikolai Vasylyko, members of the regional department E. Pihulyak and E. Landver von Pragenav, the head of the Dr. Leo Ekh and architect Professor Valentiy Zaybold.

Key words: *Bukovyna, Hutsulshchyna, Vyzhnytsia, folk crafts, regional school, folk masters.*

У останній чверті XIX ст., на території буковинської частини Гуцульщини, одночасно з сільським господарством, широкого розвитку набули виробы, створені народними майстрами. Домашня промисловість, за відсутності фабричної, задовольняла побутові потреби місцевого населення. На Вижниччині вже чітко визначились традиційні центри, де населення займалось токарством, килимарством, столярством, вишивкою тощо [2]. Збереження народних художніх промислів та ремесел знаходиться серед пріоритетних завдань, які ставить перед собою наша країна в галузі культури. Тому дослідження розвитку художньо мистецької освіти в цілому та окремих освітньо-мистецьких осередків є досить актуальними.

Мета даної роботи – окреслити особливості становлення та розвитку Вижницького коледжу прикладного мистецтва, зокрема в історичному та соціально-економічному аспектах, та проілюструвати особливості навчально-виховного процесу в закладі на прикладі звіту інспекції закладу за 1912–1913 навчальний рік.

Аналіз джерельного комплексу дозволяє об'єднати в межах однієї системної джерельної сукупності документи архівних фондів, аналітичні статті, опубліковані у періодичній пресі, а також матеріалами музеїв Чернівців, Вижниці, Косова та Івано-Франківська. Відомості про осередки художніх народних промислів, творчість народних майстрів та історію Вижницького коледжу висвітлені в працях та публікаціях Д. Квітковського [1], Бушиної Т.І. [2], К. Валігули [3], Демчика В [4], Я. Кибич [5], С. Кириляка [6],

Колодяжного В. [7], Лизун З.П. [8], Жаворонкова В.П. [9], Попюка І. О. [10], Кузика В.В. [11], Стребкової І.В. [12], Хілька О.І. [13], Ворончака В.І. [14], Черкач Н.І. [15], Шмагала Р.Т. [16], Козубовського Д.О. [17]. Особливої уваги заслуговує складений звіт краювого наукового закладу для столярства,

токарства, різьбярства і металевої орнаментики (оздоби) у Вижниці за шкільний рік 1912–1913 рік [20].

Буковинська інтелігенція розуміючи, що розвиток традиційних народних промислів у значній мірі залежить від організації фахових шкіл, сприяла створенню навчальних закладів у Кіцмані рільничу (сільсько-господарську) школу, кошикарську в Сторожинці, різьбарську у Вижниці [1, с. 289].

Саме залучення до навчання дітей місцевих селян та ремісників давало можливість в умовах капіталізації сільського господарства та розвитку фабричного виробництва зберегти і надалі розвивати традиційні для гірських районів Буковини народних промислів. Завдяки лідерам прогресивної української інтелігенції О. Поповичу, С. Смаль-Стоцькому, М. Васильку Міністерство освіти і культури Австро-Угорщини дало дозвіл на відкриття в 1905 році професійної різьбарської школи в місті Вижниця. 19 серпня 1915 року Крайовий комітет Буковини прийняв рішення за №774/05 про відкриття у місті Вижниця фахової школи під назвою “Крайовий научний заклад для різьбярства та металевої орнаментики (оздоби)” [18].

15 жовтня 1905 року новостворений навчальний заклад під назвою “Крайова школа різьбярства, токарства та металевої орнаментики (оздоби)” було урочисто відкрито [19].

Відповідно до складеного звіту краєвого научного закладу для столярства, токарства, різьбярства і металевої орнаментики (оздоби) у Вижниці за шкільний рік 1912–1913 рік 15 липня 1913 року закінчується восьмий рік навчання у відділі домашнього промислу і третій рік на відділі столярства і металевої орнаментики у м. Вижниця. Відділ столярський і токарський складається з підготовчого, першого і другого року навчання. Виконувався навчальний план українською мовою викладання, за прикладом державних навчальних закладів краю вивчалася як друга краєва німецька мова в дві години на тиждень. Після закінчення трирічного курсу навчання майбутні майстри набували права займатися столярним та токарним ремеслом. На відділі домашнього промислу учні вивчали різьбу по дереву і металеву інкрустацію. Цей відділ також складався з трьох років навчання.

Окрім професійних навиків учні мали змогу вивчати загальні предмети, які не опанували в школі. Їх вчили читати, писати, лічити, пізнавати міри та ваги.

В кінці 1912–1913 навчального року краєва школа випустила шість перших учнів з столярського і токарського відділу і двох учнів з різьбарського відділу. Управа школи констатує, що за вісім років існування закладу одинадцятьом “абсолювентам” випускникам краєвий уряд виділив необхідний інструмент для самостійного заняття домашніми художніми промислами. Колишні учні школи: Іван Торак із Селятина, Іван Одочук і Тодор Петрюк з Берегомета, Николай Бабчук, Павло Додек і Николай Гайдук з Рівні, Мирон Хротей і Єремій Чепіль з Виженки, Василь Шевчук з Мілієва, Тодор Власійчук з Підзахаричів, Іван Труфин і Дмитро Іванчук з Іспаса та Дмитро і Павло Кордяк з Черногузів займаються домашніми промислами і збувають їх на Буковині та за її межами.

Заклад перебував у відомстві “міністерства публічних робіт”, “краєвого правительства” та державної промислової школи в Чернівцях. Велику допомогу у відкритті та роботі навчального закладу зробили маршал барон Др. Александр Гумурзакі, заступники маршала Є. Пігуляк та А. Цуркан, директор державної промислової школи в Чернівцях Е. Кольбенгаер, член крайового відділу

П. Попович, член крайового відділу і референт крайової школи Др. Найман Вендер, який опікувався не лише малою школою, а й долею учнів.

Директор “управитель” закладу Филип Лишовський одержав з 1 січня 1913 року дев’ятий ранг “краєвих урядників”, а десятий ранг присвоєно учителю краєвої школи у Вижниці Теодору Гнатюку. Також були обрані “краєвими підурядниками” майстри Василь Шкрібляк, Василь Девдюк, Франц Вагнер та Антін Велинський.

За розпорядженням “міністерства для публічних робіт” з 7 серпня 1912 року ч.168 надано право навчальному закладові приймати “майстерські” іспити для столярського і токарного ремесла. На підставі розпорядження буковинського краєвого управління з 13 грудня 1912 року ч.54760 в склад комісії “майстерських” іспитів входять голова комісії Франц Гозбайн і учитель Теодор Гнатюк, заступник голови комісії [20].

Краєва школа одержала від дирекції державної промислової школи у Чернівцях чотирнадцять примірників художніх виробів з дерева, а також триста примірників фотографій про дерев’яний промисел.

У 1912–1913 навчальному році проведена інспекція краєвої школи у Вижниці. В склад інспекції входили: міністерський інспектор пан К. Ромсторфер, технічний інспектор пан Е. Колебенгаєр і член відділу краєвого пан Др. Ен Вендер, а також “рахунковий над радник” пан Маріян Штрайт. Також під час навчального року заклад відвідували: “міністр публічних робіт” Єго Ексцеленция Др. Оттокар Трнка, президент Буковина граф Др. Рудольф Меран, маршалок буковинський барон Др. Александер Гомурзакі, посол сейму і думи державної рицар Николай Василько, члени відділу краєвого Є. Пігуляк і

Є. Ляндвер фон Прагенав, староста Др. Лев Єх і архітектор професор Валентий Зайбольд.

Під час інспекції у краєвій школі працювали вчителі-майстри в складі:

1. Филип Лешовський, директор “управитель” закладу, вчив “артистичних справ”, та рисунка.
2. Теодор Гнатюк, учитель, викладав теоретичну науку на першому та другому році навчання в столярському та токарському відділі і у всіх трьох роках на відділі домашнього промислу(наука у верстатах).
3. Василь Шкрібляк, “краєвий підурядник”, вчив різьбярства, інтарсії у всіх трьох роках на відділі домашнього промислу.
4. Василь Девдюк, “краєвий підурядник”, вчив інтарсії перловою масою, литво і металевої оздоби на всіх трьох роках відділу домашнього промислу.
5. Франц Вагнер, “краєвий підурядник”, вчив токарства і столярства у підготовчому, першому і другому році навчання, столярського відділу.
6. Антін Велинський, “краєвий підурядник”, вчив столярства на всіх трьох роках навчання столярського відділу.
7. Отець Теодор Сметанюк, православний священник, вчив релігії на всіх трьох навчальних роках на відділі домашнього промислу і у підготовчому році в столярському і токарському відділі.
8. Павло Гунька, учитель народної школи, викладав теоретичну науку у підготовчому році на столярському і токарському відділі.

Учні краєвої школи під час навчання на столярському і токарському відділі отримували стипендію по двадцять крон щомісячно. Більшість учнів були з прилеглих сіл Вижницького повіту. Згідно звіту краєвої школи на столярському і токарському відділі навчалася п’ятнадцять учнів, в таблиці звіту вказувалося ім’я та прізвище учня, рік народження “уродини”, місце народження, національність,

віросповідання (приймалися учні лише українці православного або греко-католицького віросповідання).

Навчальний план столярного і токарного відділу розрахований на три роки та відповідно на зимові та літні курси по 55 годин аудиторного часу. “Предмети поділялися на обов’язкові та вільні. До обов’язкових входили: релігія 1 година на тиждень, українська викладова мова 4 години на тиждень, рахунки 3 години на тиждень, природопись 3 години на тиждень, землепись 2 години на тиждень, писане 1 година на тиждень, рисунки 4 години на тиждень, купецько-промислові рисунки і книговодство 8 години на тиждень, технічно-конструкційні рисунки 14 годин на тиждень, вправи в артистичних формах 2 години на тиждень, технольоґія 2 години на тиждень, наука у верстатах для столярства, зглядно токарства 106 годин на тиждень, поведене та пильність. Разом 50 годин обов’язкових предметів. До вільних предметів належали: німецька мова 6 годин на тиждень, гімнастика 6 годин на тиждень, спів 6 годин на тиждень. Разом за навчальним планом відводилося 55 годин на один навчальний рік” [20, с.4].

Навчальний план відділу домашнього промислу розрахований на три роки навчання та зимові і літні курси. Предмети поділялися на обов’язкові і вільні. До обов’язкових входили: різьбярство і металева оздоба 105 годин, столярство 18 годин, українська викладова мова, книговодство і торгівельна переписка 6 годин, рахунки і геометрія 3 години, проекція і викрислена геометрія 9 годин, перспективні рисунки 6 годин, поведінка та пильність. Разом обов’язкові предмети складають 49 годин в рік. Вільні предмети склалися з релігії 3 години, гімнастики 6 годин, співу 3 години. Разом за навчальним планом відводилося 53 години в рік.

Всього в школі навчалось станом на 1912 рік двадцять два учні. Як зазначається в інспекційній записці, учні не пропускали занять без поважних причин, а у разі хвороби мали право на безоплатне лікування у Вижницькому краєвому шпиталі на підставі розпорядження з 28 грудня 1912 року ч.61087 [20].

Навчання велось таким чином, що в підготовчому році учні освоювали техніки художньої обробки дерева, а саме: “всі роди дерев’яних сполучень, спосіб гебльованя, рубаня, довбаня, точеня, а крім того училося ще й байцування, запускання, воскування, політировання і т.д.”. В першому і другому навчальному році учні виробляли закінчений художній виріб або предмети домашнього вжитку: “шафи, ліжка, меблі до сидження, також токарські предмети: тарелі, вази, ліхтарі, підставки на яйця, столові наставки і т.п.”. Також на відділі “домашньої штуки” виробляли стінні тарілки, рамки до образів, ліхтарі, чашки, барілочки, столики, табуретки, вази, ложки, писанки, чарки, комзолі, ручні зеркалаця, ручки до нагайок, топірці, палички, ножики до паперу, підсавки до каламарів, гуцульські сідла і т.д. З металу виготовлялися пряжки до чересів, дідики до горіхів, попільнички, підставки на сірники, перстені, стремена, нашійники з хрестиками (згарди) та ін.. Вироби учнів продавалися на краєвмі базарі у Чернівцях на вулиці Панській. У вересні 1912 року з нагоди виставки домашнього промислу в м. Коломиї краєва школа за надіслані на цю виставку різьбярські роботи, отримала золоту медаль та почесний диплом.

На початку 1913–1914 навчального року в закладі було виділено 11 місць на підготовчий курс. Учні з числа українців з Вижниці та прилеглих сіл можуть отримувати стипендію по 100 крон на рік, а учні українці, які проживають поза межами повіту, по 200 крон річної допомоги.

Учні, які хочуть бути прийняті до краєвої школи, мають внести необхідні документи до 1 вересня 1913 року, ці документи можна особисто передати управі закладу у Вишніці або переслати їх поштою там же [18].

Майбутні учні школи мають подати заяву на ім'я директора про бажання вступити до навчального закладу та зібрати необхідні документи: “Метрику на доказ окінченого чотирнадцятого року життя, послідне шкільне свідотство, писемну заяву батька чи опікуна, що дозволяє синові зглядно вихованцеві вчитися у закладі, свідотство моральности, свідотство убожества, коли убігатель (учень) просить про надання стипендії”.

Учні, які хочуть бути прийняті до столярного та токарного відділу, мають прийти в неділю 14 вересня 1913 року о 10 годині і здати вступний іспит з читання, рахунків і писання в українській мові. Навчання розпочнеться 15 вересня 1913 року о 8 годині ранку [20].

Отже, Звіт “краєвого наукового закладу для столярства, токарства, різьбарства і металевої орнаментики” (оздоби)”, описує діяльність навчального закладу у складі Австро-Угорської імперії у період від заснування у 1905 році до 1918р. Від початку заснування установи основний акцент становили вивчення народних традицій, їх ґрунтовне засвоєння і творчу інтерпретацію. Стаття входить до циклу наукових публікацій, які висвітлюють різні аспекти розвитку художньої освіти Буковини і складають окремі напрямки дисертації на здобуття наукового ступеня, в кінцевому результаті становитимуть цілісне наукове дослідження.

Література

1. Квітковський Д. Буковина: її сучасне і минуле / Д. Квітковський, Т. Бринзан. А. Жуковський. – Париж. – Філадельфія – Дітройт: Зелена Буковина. – 1956. – 965с.
2. Бушина Т. І. Декоративно-прикладне мистецтво Радянської Буковини. – С. 73-103.
3. Валігула К. Школа умільців Вишніцького коледжу прикладного мистецтва – 70 років / К. Валігула // Радянська Верховина. – 1975. - №12. – С.
4. Демчик В. Ремесло і краса / В. Демчик // Вишніцькі обрії. 2000. – С. 4.
5. Кибич Я. Пісня життя, що у дереві зроджена. / Ярослава Кибич // Вишніцькі обрії. – 7 лютого 1998. – С. 6.
6. Кириляк С. З роками коледж набуває значимості / С. Кириляк // Вишніцькі обрії. 2007. – 27 квітня. – С. 3.
7. Колодяжний В. Умільці з Вишніці / В. Колодяжний // Демократична Україна. – 2009. – С. 8.
8. Лизун З.П. З досвіду краєзнавчої роботи у Вишніцькому коледжі прикладного мистецтва. Матеріали третьої науково-практичної конференції з циклу “Гуцули буковинського краю: реалії, проблеми, перспективи розвитку”. Вишніця. 1997. – С. 82-89.
9. Жаворонков В. П. Роль Вишніцького коледжу прикладного мистецтва
- ім. В. Шкрібляка у творчому розвитку традицій народного мистецтва. Буковина невід’ємна частина України. Матеріали третьої науково-практичної конференції з циклу “Гуцули буковинського краю: реалії, проблеми, перспективи розвитку”. Вишніця. 1997. – С.79-82.
10. Попюк І. Вишніцьке училище прикладного мистецтва – регіональна художня школа. (електронний ресурс) / І.Попюк // Українська академія мистецтва. – випуск 18. – С. 56-64. – Режим доступу:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uam/2011_18/st_10.pdf. 15. 06. 2012 р.
11. Кузик В.В. Мистецькі вироби з дерева у фондах музею Вишніцького коледжу прикладного мистецтва ім. В.Ю.Шкрібляка / В. В. Кузик // Історія і сьогодення музею: головні аспекти діяльності, завдання, проблеми, рішення. Матеріали Всеукраїнської практ. конф.(15-16 травня 2013)/ред. кол. Затуловська О.П. та ін. - Чернівці. – Букрек. - 2013. - С.324-329.
12. Стребкова І.В. Становлення Вишніцького коледжу декоративно-прикладного мистецтва / І.В. Стребкова // Наукові записки. Серія: Мистецтвознавство. – 2013. - №1. – С. 197-202.
13. Хілько І. О. Розвиток художньої освіти на Буковині (друга половина ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.) : Дис.. канд.. наук:2008р. – 260 с.
14. Ворончак В. І. Народне мистецтво Буковини / Володимир Іванович Ворончак. – Вишніця: Черемош. – 2008. – 44с.

15. Черкач Н. І. Вижницький літопис. / Наталія Черкач // Чернівці, “Місто”, 2003. – 224 с.
16. Шмагало Р. Т. Мистецька освіта в Україні середини XIX – середини XX століття: Дис. на здобуття вченого ступеня доктора мистецтвознавства; Львів. нац. акад. мистец. – Л., 2005. – С. 36-37.
17. Козубовський Д. О. Вижницький коледж прикладного мистецтва ім. В. Ю. Шкрібляка. – 120 с.
18. 1 ДАЧО, Ф. 3, оп. 2, spr. 8, арк. 33.
19. 1 ДАЧО, Ф. 211, оп. 1, spr. 13, арк. 238.
20. Bericht für das VIII. Schuljahr der landeslehrwerkstätte für holzschnitzintarsia und metallornamentik in Wiznitz. schuljahr 1912/1913.

References

1. Kvitkovskiy D. Bukovyna: yii suchasne i mynule / D. Kvitkovskiy, T. Brynzan. A. Zhukovskiy. – Paryzh. – Filadelfiia – Ditroit: Zelena Bukovyna. – 1956. – 965s.
2. Bushyna T. I. Dekoratyvno-prykladne mystetstvo Radianskoi Bukovyny. – S. 73-103.
3. Valihula K. Shkola umiltsiv Vyzhnytskoho koledzhu prykladnoho mystetstva – 70 rokiv / K. Valihula // Radianska Verkhovyna. – 1975. - №12. – S.
4. Demchuk V. Remeslo i krasa / V. Demchuk // Vyzhnytski obrii. 2000. – S. 4.
5. Kybych Ya. Pisnia zhyttia, shcho u derevi zrodzhena. / Yaroslava Kybych // Vyzhnytski obrii. – 7 liutoho 1998. – S. 6.
6. Kyryliak S. Z rokamy koledzh nabuvaie znachymosti / S. Kyryliak // Vyzhnytski obrii. 2007. – 27 kvitnia. – S. 3.
7. Kolodiaznyi V. Umiltsi z Vyzhnytsi / V. Kolodiaznyi // Demokratychna Ukraina. – 2009. – S. 8.
8. Lyzun Z.P. Z dosvidu kraieznavchoi roboty u Vyzhnytskomu koledzhi prykladnoho mystetstva. Materialy tretoi naukovo-praktychnoi konferentsii z tsyклу “Hutsuly bukovynskoho kraiu: realii, problemy, perspektyvy rozvytku”. Vyzhnytsia. 1997. – S. 82-89.
9. Zhavoronkov V. P. Rol Vyzhnytskoho koledzhu prykladnoho mystetstva im. V. Shkribliaka u tvorchomu rozvytku tradytsii narodnoho mystetstva. Bukovyna nevidiemna chastyna Ukrainy. Materialy tretoi naukovo-praktychnoi konferentsii z tsyклу “Hutsuly bukovynskoho kraiu: realii, problemy, perspektyvy rozvytku”. Vyzhnytsia. 1997. – S.79-82.
10. Popiuk I. Vyzhnytske uchylyshche prykladnoho mystetstva – rehionalna khudozhnia shkola. (elektronnyi resurs) / I.Popiuk // Ukrainiska akademiia mystetstva. – vypusk 18. – S. 56-64. – Rezhym dostupu:http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Uam/2011_18/st_10.pdf. 15. 06. 2012 r.
11. Kuzyk V.V. Mystetski vyroby z dereva u fondakh muzeiu Vyzhnytskoho koledzhu prykladnoho mystetstva im. V.Iu.Shkribliaka / V. V. Kuzyk // Istorii i sohodennia muzeiu: holovni aspekty diialnosti, zavdannia, problemy, rishennia. Materialy Vseukrainskoi prakt. konf.(15-16 travnia 2013)/red. kol. Zatulovska O.P. ta in. - Chernivtsi. – Bukrek. - 2013. - S.324-329.
12. Strebkova I.V. Stanovlennia Vyzhnytskoho koledzhu dekoratyvno-prykladnoho mystetstva / I.V. Strebkova // Naukovi zapysky. Serii: Mystetstvoznnavstvo. – 2013. - №1. – S. 197-202.
13. Khilko I. O. Rozvytok khudozhnoi osvity na Bukovyni (druha polovyna XIX – 30-ti roky XX st.) : Dys.. kand.. nauk:2008r. – 260 s.
14. Voronchak V. I. Narodne mystetstvo Bukovyny / Volodymyr Ivanovych Voronchak. – Vyzhnytsia: Cheremosh. – 2008. – 44s.
15. Cherkach N. I. Vyzhnytskiy litopys. / Nataliia Cherkach // Chernivtsi, “Misto”, 2003. – 224 s.
16. Shmahalo R. T. Mystetska osvita v Ukraini seredyiny XIX – seredyiny XX stolittia: Dys. na zdobuttia vchenoho stupenia doktora mystetstvoznnavstva; Lviv. nats. akad. mystets. – L., 2005. – S. 36-37.
17. Kozubovskiy D. O. Vyzhnytskiy koledzh prykladnoho mystetstva im. V. Yu. Shkribliaka. – 120 s.
18. 1DACHO, F. 3, op. 2, spr. 8, ark. 33.
19. 1DACHO, F. 211, op. 1, spr. 13, ark. 238.
20. Bericht für das VIII. Schuljahr der landeslehrwerkstätte für holzschnitzintarsia und metallornamentik in Wiznitz. schuljahr 1912/1913.

Одержано статтю: 28.09.2017
Прийнято до друку: 11.10.2017